

# СВІТОВІ ОСВІТНІ ТРЕНДИ: НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ





МІНІСТЕРСТВО  
ОСВІТИ І НАУКИ  
УКРАЇНИ



МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ  
ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ  
УДУ імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

# СВІТОВІ ОСВІТНІ ТРЕНДИ: НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції  
присвяченої 190-річчю Університету  
та 50-річчю Інституту

20–21 червня 2024 року

Київ  
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова  
2024

За загальною редакцією професора **В. П. СЕРГІЄНКА**

**Редакційна колегія:**

- В. П. Андрущенко* – член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, доктор філософських наук, професор;
- Р. Г. Драпушко* – проректор з науково-педагогічної роботи (адміністративно-господарська діяльність), кандидат філософських наук, доцент;
- В. Г. Лавриненко* – проректор з міжнародних зв'язків, кандидат історичних наук, професор;
- Н. В. Марченко* – кандидат педагогічних наук, доцент;
- Шебень Володимир* – кандидат педагогічних наук, професор (Пряшевський університет, Словаччина);
- В. П. Сергієнко* – доктор педагогічних наук, професор;
- В. М. Слабко* – доктор педагогічних наук, професор;
- Г. М. Торбін* – проректор з наукової роботи, доктор фізико-математичних наук, професор;
- В. І. Федоришин* – доктор педагогічних наук, професор;
- Л. І. Гладка* – кандидат фізико-математичних наук, доцент.

С 24      **Світові освітні тренди: навчання впродовж життя в інформаційному суспільстві:** збірник мат. Міжнародної науково-практичної конф., присвяченої 190-річчю Університету та 50-річчю Інституту. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 278 с.

До збірника ввійшли матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Світові освітні тренди: навчання впродовж життя в інформаційному суспільстві”, у яких науковці розглядають актуальні питання теорії, методології та практики неперервної освіти в умовах соціальних та інформаційних змін.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі психології, педагогіки та дотичних до них наук.

*Сергієнко В. П.,  
доктор педагогічних наук, професор,  
заслужений працівник освіти України,  
директор Навчально-наукового інституту перепідготовки  
та підвищення кваліфікації*

## **НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ**

Інститут був створений 1 січня 1974 року як факультет підвищення кваліфікації, першим деканом був призначений доктор філологічних наук, професор Кононенко Віталій Іванович. В різні роки цей підрозділ у зв'язку зі змінами законодавства зазнавав структурних змін, очолювали його також доцент Власенко Віктор Іванович; доктор педагогічних наук, професор Шпак Олександр Тихонович, старший викладач Кравчук Микола Іванович. До 1991 р. факультет мав державне замовлення на підвищення кваліфікації учителів, директорів шкіл, викладачів з усього СРСР і успішно та якісно його виконував. Після створення в кожному обласному центрі Інститутів післядипломної педагогічної освіти, а в Києві Університету імені Б. Грінченка на базі міських курсів підвищення кваліфікації учителів, а також Університету менеджменту освіти НАПН України через перерозподіл коштів на новостворені структури було припинено бюджетне фінансування факультету. Його з 1991 року було перейменовано на факультет післядипломної освіти, а з 2002 року – відділ другої вищої освіти (завідувачка професор Лисянська Таїсія Миколаївна) згодом Інститут дистанційного навчання, який очолював доктор фізико-математичних наук, професор Кудін Анатолій Петрович.

19 червня 2008 року рішенням Вченої ради було організовано Інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації на чолі з доктором біологічних наук, професором Ісаєнком Володимиром Миколайовичем. Інститут здійснював перепідготовку бакалаврів, спеціалістів, магістрів та надавав освітні послуги з підвищення кваліфікації переважно за кошти юридичних і фізичних осіб. Основні надходження коштів забезпечувала саме перепідготовка за ОР “спеціаліст”, яка була скасована з 2017 р. відповідно до Закону України “Про вищу освіту”. В Інституті щорічно навчалось до 2000 студентів, серед них до 200 за денною формою навчання, решта – за заочною.

Незважаючи на загрозливі зовнішні чинники і внутрішні процеси, нам вдалося зберегти колектив, а також поповнити кадровий склад за рахунок молоді. Натепер головним завданням є зберегти напрацьовані позиції, посилювати і розвивати їх, дотримуватися кращих традицій та розширити сфери діяльності Інституту відповідно до сучасних вимог.

Наразі Інститут є самоокупним базовим багатопрофільним структурним

---

---

підрозділом університету. Серед пріоритетних напрямів його діяльності визначено запровадження системи освіти дорослих за наскрізними навчальними планами та програмами підготовки, перепідготовки (друга вища освіта), підвищення кваліфікації фахівців через очну, заочну, дистанційну, вечірню, а також змішану форми навчання; проведення науково-дослідних робіт в галузі освіти впродовж життя; підготовку учнів до ЗНО, олімпіад, конкурсів МАН України, бакалаврів до вступу в магістратуру тощо.

Інститут через 30 років вперше відновив на системній основі підвищення кваліфікації освітян усіх рівнів і галузей знань та їх керівників; продовжує здійснювати підвищення кваліфікації державних службовців на порталі знань НАДС України; працівників Кабінету Міністрів України, громадян, що стоять на обліку в Центрах зайнятості; учасників бойових дій; фахівців бізнес-структур Щороку навчаємо понад 2000 слухачів і студентів. Контингент слухачів курсів зростає і охоплює представників з усіх регіонів України. У 2017 р. колектив вперше в університеті розробив 16 освітніх програм терміном навчання 1 рік і 10 місяців.

Не дивлячись на значне ускладнення процедур конкурсного відбору замовлень на курсову підготовку, зокрема впровадження системи Prozoogo, відміну підготовки за рівнем “Спеціаліст”, що забезпечувало левову частку надходжень, переведення переважно на факультети започаткованої нами ще у 2017 р. підготовки за перехресним вступом, зниження платоспроможності населення через карантинні обмеження і воєнний стан, масовий від’їзд громадян України за кордон, ускладнення безпекової ситуації для іноземних громадян колективом Інституту забезпечено протягом останніх років надходження коштів за надання усіх видів освітніх послуг і наукових досліджень в сумі понад 70 млн грн.

Основною метою освітньо-наукової діяльності Інституту є забезпечення високої якості освітнього процесу. Ключовою фігурою в університеті та Інституті є студент і слухач курсів. Нами здійснено впровадження педагогіки партнерства, проєктних методів і методів інтерактивного навчання. Створено умови для самореалізації студентів і слухачів відповідно до їхніх інтересів та можливостей.

Цьому сприяло впровадження результатів 5 проєктів МОН України; 4 міжнародних проєктів за програмою Темпус; стажування викладачів та молодих науковців в країнах Євросоюзу. Зокрема, колектив Інституту був членом проєктної команди ТЕМПУС “Східне партнерство в педагогічних інноваціях в інклюзивній освіті”, співвиконавцем проєкту НАТО з надання наукових та освітніх послуг в контексті євроінтеграції України за напрямом “Підвищення кваліфікації державних службовців”.

Результати науково-дослідницької діяльності викладачів висвітлювалися на багатьох міжнародних, всеукраїнських і регіональних конференціях, форумах, круглих столах; покладені в основу усіх видів навчальних занять; знайшли відображення у багатьох наукових статтях, що індексуються у науково-метричних базах Scopus, Web of Science, Copernicus та у фахових виданнях України. Наукові школи підготували значну кількість науковців, сприяють формуванню інноваційного змісту, форм, методів і засобів навчання майбутніх фахівців і педагогічних працівників.

Зокрема лише під час виконання проєкту “Модернізація системи підвищення кваліфікації вчителів на засадах концепції нової української школи” здобуто такі результати:

- ✓ захищено 6 докторських і 2 кандидатських дисертації;
- ✓ опубліковано 9 монографій і збірників наукових праць;

- 
- ✓ 23 навчальних і навчально-методичних посібників;
  - ✓ 20 статей у наукометричних базах Scopus, WoS, Copernikus;
  - ✓ 20 у фахових виданнях;
  - ✓ 14 у іноземних виданнях;
  - ✓ 63 тез доповідей;
  - ✓ проведено 10 Міжнародних, Всеукраїнських конференцій та семінарів.

В рамках виконання цього проєкту створено відповідний автоматизований багатоцільовий, динамічний навчально-методичний комплекс з реєстрацією слухачів і потенційних вступників.

Нами налагоджено систему глибинної профорієнтаційної роботи і впроваджено інструменти цифрового маркетингу з просування усіх освітніх послуг в умовах нерівноправної зовнішньої конкуренції із закладами післядипломної освіти Київського регіону, що мають бюджетне фінансування, а також розширення баз практичної перепідготовки і підвищення кваліфікації зокрема педагогічних працівників і керівників закладів освіти. Активного використання соціальних мереж і періодичних видань, налагодження системної маркетингової діяльності в цілому.

Важливими складовими цієї діяльності колективу є проведення масштабних за кількістю учасників профорієнтаційних марафонів, Дні відкритих дверей для учнів, учителів, батьків з тренінгами для усіх бажаючих. Виїзні тренінги в закладах освіти, використання соціальних мереж і періодичних видань, співпраця з МАН Київської області, інтенсифікація взаємодії з випускниками університету минулих років.

Виклики сьогодення потребують формування нової культури освітніх послуг на усіх рівнях, а відтак оновлення освітніх програм з підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації із забезпеченням соціального партнерства, безпекового простору і ефективної взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Переосмислення нами соціальної і професійної місії педагогічного працівника актуалізує потребу розвитку його професійних компетентностей з метою забезпечення адаптації в умовах соціально-турбулентного середовища, здатності творчо працювати, засвоювати нові професійні ролі і функції.

Тому нами ставилося завдання щодо запровадження сучасних моделей підвищення кваліфікації педагогічних працівників, їхньої підготовки до здійснення професійної діяльності в інноваційному освітньому просторі з використанням новітніх засобів навчання та розвитку.

З метою забезпечення наступності в процесі модернізації системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників нами було здійснено пролонгацію та концентроване подання навчального матеріалу, форм, методів, засобів навчання в системі підготовки майбутніх учителів і створено на цій основі педагогічні умови для розвитку їх професійних компетентностей впродовж життя, побудови власної траєкторії самоосвітньої діяльності.

Такі підходи реалізовувалися нами з врахуванням визначення найзатребуваніших компетентностей на світовому ринку праці; сучасної синергетичної моделі освіти, що передбачає нову продуктивно-відтворювальну форму навчання; моделі впровадження положень концепції Нової української школи, що спирається на наскрізне впровадження STEAM навчання.

На цій основі було вжито відповідних заходів, а також відпрацьована відповідна методологія побудови базових 150 годинних програм підвищення кваліфікації вчителів за 16 основними галузями знань в системі загальної середньої освіти. Ці

---

---

програми стали результатом системної роботи нашої наукової школи під час виконання міжнародних та національних мегапроектів, виконання дисертаційних досліджень, підготовки понад 100 монографій, підручників, посібників та ін. Перемог у всеукраїнських конкурсах молодих вчених, міжнародних стажуваннях, запрошеннях міжнародних експертів, проведення знакових науково-практичних форумів. Працюючи над оновленням змісту освітніх програм, викладачі Інституту керуються принципами відповідності змісту програм досягненням науки, формування мотиваційно-ціннісного потенціалу студентів і слухачів, їх конкурентоспроможності та здатності до професійної адаптації в нових умовах ринку праці.

Програми передбачають інваріантну і варіативну складові. Спрямовані на широке використання ІКТ, інноваційність і самоосвітню діяльність педагогічних працівників протягом життя, а також розвиток їх логіки, творчості, критичного та системного мислення.

В цілому нами створена методична система, в основу якої покладено відповідні чинники забезпечення якості навчання.

Зокрема професорсько-викладацький склад, що залучається до занять налічує авторів шкільних підручників і навчальних видань для закладів освіти усіх рівнів, розробників професійних стандартів, інноваційних методик навчання, експертів МОН України, сертифікованих тренерів, учителів-новаторів, координаторів міжнародних мегапроектів і міжнародних експертів та ін.

Здійснене нами поєднання нових інструментів Google технологій та існуючих освітніх платформ Moodle, Classroom дало можливість створити багатоцільовий, динамічний навчально-методичний комплекс з впровадженням нових цифрових рішень, спрямованих на здійснення освітнього процесу в режимі online з максимальним наближенням до очного навчання, забезпечення професійного розвитку слухачів і в міжкурсовий період за власною траєкторією самоосвітньої діяльності.

Основу цього комплексу складає відкрите інтегроване освітнє середовище спрямоване на індивідуалізацію та гнучкість освітнього процесу, яке забезпечує ефективну реалізацію усіх форм навчання, а також можливість побудови студентом або слухачем власної траєкторії навчальної діяльності в режимі 24\*7 з максимальним наближенням віртуального і реального. Все це сприяє формуванню інформаційно-комунікаційного ландшафту відкритої освіти на засадах доступності, системності, а також безкоштовності ресурсів для впровадження.

Складовими створеної нами методичної системи є форми і методи інтерактивного навчання, а також відповідні технології і засоби, як стандартні, так і авторські. Використовувалися новітні засоби на базі комп'ютерної компанії Навігатор, Центру STEM навчання МАН України, а також створено засоби у співпраці викладачів і слухачів.

Загалом навчання з підвищення кваліфікації фахівців здійснювалося протягом останніх 5 років за понад 100 тривалими і короткотривалими програмами у тісній співпраці зі слухачами на робочих місцях, масових спільних заходах, і у дистанційній формі уже з 2011 р. на основі біля 400 угод про співпрацю із органами управління, освітніми закладами, центрами професійного розвитку педагогічних працівників та іншими установами.

В цілому в діяльності Інституту приділяється значна увага удосконаленню змісту, форм, методів і засобів навчання з метою розвитку створеної методичної системи, творчого потенціалу здобувачів освіти, зростанню рівня їх фахової

---

---

компетенції та загальної культури. Це підтверджують і результати запровадженого в Інституті постійного моніторингу якості освітньої діяльності методами анонімного автоматизованого анкетування студентів і слухачів, тестування, рейтингового оцінювання. Наприклад за результатами анонімного комп'ютерного анкетування, яке проводиться у кожній групі і дані зберігаються, понад 95 % слухачів натепер відзначили високу якість організації занять і підтвердили, що оволоділи інноваційними технологіями для використання у практичній діяльності, оскільки однією з особливостей роботи з дорослими є їх спрямованість на безпосереднє застосування результатів навчання.

Запропонована нами модель розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників сприяє готовності педагогічних кадрів до інноваційних змін, здатності адаптуватися до умов соціально-турбулентного середовища; налаштованості педагогів на саморозвиток і навчання впродовж життя; формуванню здатності педагогів прогнозувати результати своєї діяльності, моделювати навчально-виховний процес на основі досягнень сучасної педагогічної науки й практики.

Це передбачає подальшу реалізацію таких напрямів розвитку Інституту разом з усіма учасниками конференції:

1. Розгортання дистанційних технологій із сучасним змістовим наповненням шляхом створення порталу управління знаннями, як сучасного відкритого освітнього середовища, експериментально-лабораторної бази навчання впродовж життя фахівців і зокрема для підтримки професійної діяльності вчителів. Продовження інформатизації та цифровізації усіх напрямів діяльності Інституту, зокрема з використанням мнемотехніки та інфографіки, карт знань, інтернету речей, робототехніки, штучного інтелекту, технологій віртуальної та доповненої реальності.

2. Здійснення акредитації нових магістерських освітніх програм

3. Постійне розроблення викладачами кафедр авторських програм та оригінальних методик навчання з метою участі усіх викладачів кафедр у перепідготовці і підвищенні кваліфікації фахівців.

4. Розроблення інноваційних форм, методів, засобів доуніверситетської підготовки, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців.

5. Забезпечення відповідності викладачів кафедр ліцензійним вимогам, поживлення їх наукової діяльності через публікації у журналах SCOPUS, Web of Sciences та фахових журналах категорії Б.

6. Продовження співпраці зі стейкхолдерами щодо проведення практик, майстер-класів, лекцій та семінарів.

7. Активізація роботи викладачів із здобуття міжнародних і національних грантів на наукові дослідження, проведення навчання осіб, постраждалих внаслідок воєнних дій, внутрішньо переселених осіб усіх вікових категорій, осіб третього віку тощо.

8. Розвиток наукових шкіл через поглиблення досліджень з проблем освіти дорослих впродовж життя для сталого розвитку, а також інтенсифікація впровадження ідей адрогогіки, акмеології, педагогічної інноватики в навчальний процес.

9. Активізація академічної мобільності слухачів і викладачів на основі програм Європейського Союзу, міжнародних угод з університетами-партнерами. Організація міжнародних форумів, стажувань, відкритих лекцій з авторських курсів провідних учених, тематичних ворк-шопів, семінарів тощо. Створення Міжнародних шкіл-хабів професійного розвитку.



---

---

10. Спільно з відділом міжнародної діяльності вжити заходів щодо зростання контингенту підготовчих курсів для іноземних громадян, а також співпраці з українською діаспорою зарубіжжя з вивчення української мови.

11. Дотримання академічної доброчесності і донесення цього принципу шляхом інформаційної просвітницької кампанії та моніторингу.

12. Активізація участі Інституту в загальноуніверситетських, міських та державних заходах.

Дякуємо іноземним та українським колегам з інших закладів освіти, ректорату на чолі з Віктором Петровичем, колегам з усіх факультетів та інститутів університету за постійну підтримку і сподіваємося на подальшу плідну співпрацю з вами. **Слава Україні!**

УДК 37.018-022.332:004 (477:4єє)

*Moritz Hunzinger,  
Professor of Public Relations and Communication,  
Honorary Professor Member of the Supervisory Board  
Dragomanov Ukrainian State University  
Honorary Doctor of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine  
Frankfurt am Main, Germany*

## **DIGITALIZATION OF EDUCATION AS A NEW ERA OF LIFELONG LEARNING: COMPARATIVE INSIGHTS FROM UKRAINE AND THE EUROPEAN UNION INTRODUCTION**

*(статтю подано мовою оригіналу)*

The digital transformation of education marks a significant shift in how knowledge is delivered and received. This transformation is particularly relevant in the context of lifelong learning, a concept that has gained substantial traction in today's information society. Lifelong learning is essential for personal development, economic competitiveness, and societal well-being. In this paper, we explore the digital transformation of education in Ukraine and the European Union (EU), highlighting key initiatives, challenges, and success stories.

### **Digital Transformation in Education: An Overview**

Digital transformation in education involves integrating digital technologies into teaching, learning, and administrative processes. This integration aims to enhance educational outcomes, increase accessibility, and foster a culture of continuous learning. Key technologies driving this transformation include online learning platforms, digital content, artificial intelligence (AI), and data analytics.

### **Ukraine's Journey Towards Digital Education**

Ukraine has been actively pursuing digital transformation in its education sector, particularly in response to the challenges posed by the COVID-19 pandemic. The pandemic